

Так гинули мільйони людей у тій країні, „Где так вольно дышит человек“

ПОХОРОН ДРУГОЇ ГРУПИ ЖЕРТВ, ЗАМУЧЕНИХ ВІННИЦЬКИМ НКВД

24. червня ц. р. о. 6. год. дня з м. Вінниця відбувся другий урочистий похорон другої групи жертв, замучених Вінницьким НКВД.

600 тіл безвинно закатованих мучеників, викинутих із страшних ям, що їх викопали диявольські губителі людей, були за християнським звичаєм передані землі на довічний спокій і невмирущу пам'ять живущим.

Невинним потоком ідуть вінничани проститись з останками нещасних. Несуть вінки, квіти. Ось біля входу в сад зупинилось кілька машин. Це приїхали з багатьох районів області голови районів та священники, щоб віддати загиблим останню шану. Вони оглядають це страшне місце, де душогуби укривали від людей свій злочин.

Велика братська могила. Кількома шарами у два ряди лежать у ній останки людських тіл. Вони вкриті гілками і квітами. В саду між пишними червневими деревами стоїть стіл; на ньому — коливо, хліб, речі церковного вжитку.

Тісним колом сотні і сотні людей обступили велетенську могилу. Що ста година дня. Урочисто в присутності приїжджих представників німецької влади та українських устан нов міста і районів Гебітскомісар, склавши вінки на могилі загиблих, висловив глибоке співчуття воім присутнім з приводу заги-

белі від рук злочинців такої великої кількості невинних людей. «Нехай це місце буде святим місцем для українців — сказав Гебітскомісар — нехай воно завжди нагадує вам страшні часи більшовицького режиму».

Розпочалась панахида. Єпископ Житомирський та Вінницький Високопреосвященний Григорій разом з священнослужителями возніс молитви за спокій душ загиблих.

У панахиді взяли участь священники Вінницького Свято-Покровського Катедрального Собору о. Словачевський і о. Марценюк, протоієрей Іванко В. Богущкий, священники Дложевський, Злотнін, Марунчак (Вінницький район), Стасіневич, Дячик, Лисюк, Уманець та протоієрей благочинний о. Ярославський (Манастирищенський район), Сиротенко, Будний (Махнівський район), Бондар, Плахотнюк (Літинський район), Давидюк (Турбівський район), Мороз (Калинівський район), Гусаківський, Клименко (Дашівський район) та о. Кішнінов (Любарський район).

Риданням присутніх переривалася служба Божа. Втираючи сльози з очей, владика Григорій і священники, стоячи на колінах, проголосили вічну пам'ять загиблим. Плачуть чоловіки, плачуть жінки...

Єпископ Григорій з великим душевним піднесенням виголосив слово до всіх зібраних.

ПРОМОВА ЄПИСКОПА

Сьогодні ми, п. Гебітскомісар, представники німецького уряду і

інтелігенція. І всі вони, як «сталінські лавреати», дістали в погляку

нув Христос: за Правду, за те, що вони змігли відрізати темряву від світла і світло від темряви, добро від зла. І таким людям, ясно, не було місця в СРСР; згідно з «батьківською конституцією» вони мусіли йти в ці страшні могили.

Немає сили, немає розуму, щоб обнеславити цих катів. Любі мої! 20. липня минає два роки з того дня, коли місто Вінниця було звільнене німецьким військом від більшовиків, від пролиття крові і сліз, від каторги. В цей день ми повинні особливо бути вдячні за своє визволення. Якби він, цей кат, ще цих два роки пробув на Україні, то, без сумнівно, цей великий сад був би устелений вашими трупами і мільйони нових трупів нашого народу були б закопані по всіх інших містах України.

І милосердний Господь, почувши наше благання, наш плач і сльози дітей наших, послав посланника свого для нашого визволення в особі Фюрера Великонімецьчини Адольфа Гітлера, який урятував наше життя, утер сльози нам і нашим дітям, припинив пролиття безвинної нашої крові.

За наше визволення ми завжди мусимо бути вдячні великому німецькому народові і його воїнам. Ми повинні йти разом з ними в повному єднанні, ми повинні чесно, одностайно і односердно виконувати волю Фюрера, віддаючи свою працю і, навіть коли це треба, то і життя своє для блага всього людства і свого народу.

Лише так ми доб'ємось найкращої і остаточної перемоги над безвірництвом і антихристиянством — юдо-комунізмом.

Вони лежать тут мертві і бездиханні. Але душі їх тут, серед нас. Вони чують наше ридання, вони чують стогін і плач рідних по собі. Вони хотіли б встати і бодай востаннє сказати — прощайте! Але не можуть. Тому, дорогі мої сини і дочки, дозвольте мені, як духовному батькові вашому, від імені усіх їх, мертвих, попрощатися з вами, що присутні тут.

Прощай, тату і мамо! Вибачте мені, що покинув вас, не доглядив до смерті, не склав вам рук, не закрив вам очей, на що ви так надіялись. Прощай, дружино і дітки! Даруйте, що зоставив вас на поневір'я і на призволяще. Але то не моя вина, мене вирвали з ваших рук, як шуліка виривав пташенят з гнізда невинної пташки. Прощайте друзі! Прощайте, співробітники по праці! Прощайте, уся моя громадо, і за душу мою творіть молитву до Всевишнього Господа.

А ми, дорогі мої, обсадимо ці могили найкращими деревами, щоб птахи у гай цей прилітали, пісень співали, сідаючи на ці дерева, вісточки приносячи їм про наше життя, наші успіхи і про нашу перемогу над ворогом.

Богові нашому слава! Навіки амінь!

Після слова єпископа звернувся

Свійш... ..

ПРОМОВА ЄПІСКОПА

Сьогодні ми, п. Гебітскомісар, представники німецького уряду і народу, п. Голово міста, чесне духівництво і всі дорогі брати і сестри, зібрались сюди на превеликий смуток. Ми сьогодні в свідками того жахливого терору, який вчинили юдо-більшовики над кращими синами нашого народу.

Вони закінчили своє життя без молитви, без християнського обряду і взагалі не так, як люди, а як овечка, яка попадає в пазурі хижого звіря.

Вони потрапили в руки криво-жерливого ката, так званого «батька всіх трудящих»—Сталіна, який через свою кошмарну конституцію закатавав на смерть мільйони людей.

Дорогі мої! Поставте себе хоч на хвилину в їх становище. Відні, без поради в чотирьох мурованих стінах НКВД вони потрапили в жахливо безпорадкове становище. Приходять жиди, в'язуть ім руки, викручують їх назад, і тут би кричати рятуйте, та нема до кого взивати, ніхто не почує. А коли хто і наважувався вчинити будь-який спротив, то його вдарили прикладом і розколювали голову. А остаточно наглумившись, наостанку пускали свинцеву кулю в голову.

Кат виспівував: «Молодым тепер у нас везде дорога, старикам у нас везде почет». «Я другой такой страны не знаю, где так вольно дышит человек».

Отут воїстину ми бачимо і переконаємось, яка дорога була простелена молодим і старим у «привольной стране», як вільно дихав народ. Тут ім в цій ямі дорога, тут ім пошана.

Хто ж лежить тут? Хто зазнав такої страшної кари? Тут лежать переважно працівники каторжних колгоспних ланів, тут лежать робітники підприємств, тут лежить

інтелігенція. І всі вони, як «сталінські лавреати», дістали в подяку замість ста тисяч мотузку на руки, а замість ордена—свинцеву кулю.

Коли я дивлюсь на скатовані останки, які лежать у цих могилах, то перед моїми очима проходить постать страждальника Христа, який загинув за проповідь цієї ж самої правди від руки цих же самих юдеїв.

Одного разу хотіли ці ж самі юдеї побити Христа камінням за те, що він говорив ім правду. І озвався до них Ісус:

«Багато добрих діл Я показав вам од Отця Мого; за яке з тих діл б'єте мене камінням? (Іоанна, 10, ст. 32). Чи може за те, що Я виводив воду з каміння і напував вас, чи за те, що годував вас манною і перепелами, чи може за те, що хворих зцілював, мертвих воскрешав».

Отже ви, мої дорогі сини, встаньте зараз і запитайте подібно до Христа цього криво-жерного ката, «батька всіх трудящих»—Сталіна, за яке з тих добрих діл, що ми за життя своє зробили для тебе і твоїх жидів, ти нас так тяжко скатував? Чи може за те, що, не розгинаючи спину, працювали ми на каторжних колгоспних ланах, вирошуючи дорідну пшеницю, щоб твої жиди на сабах і пейсах мали смачну булку, чи може за те, що, заливаючи потом свої очі, працювали на буряках, щоб твої юдеї мали солодощі, чи може за те, що випестували найкращу худобу для смачного бульйону і котлет «совєтському дворянству», чи може за те, що в інкубаторах виводили мільйони птичи те яєць для вас же, чи може за те, що, відриваючи від рота у своїх дітей молоко, переробляли на масло для «чада ізраїльського»?

Скажи, кате, скажи, чого мовчиш? Мовчить кат, бо знає, що загинули вони за те саме, за що загинув і свого народу.

амінь!

амінь!

Після слова єпископа звернувся до присутніх голова міста проф. Савостянов. Він вдруге повторив про одностайну думку вінничан збудувати на цьому місці монументальний пам'ятник жертвам. Вже чимала кількість грошей зібрана на цю мету.

ОСТАННЄ ПРОЩАННЯ...

Поблизу великої братської могили ми бачимо окрему самотню могилу.

Ні, не самотня ця могила. В останню путь проводжають жертву, що лежить у цій могилі, всі ті вінничани і приїжджі, які прийшли на цей похорон, проводжають дружина, дочка, родичка. Тісне коло людей весь час оточує і цю могилу.

23 червня п. р. до м. Вінниці з села Комарівки Теплицького району приїхала громадянка Кваст Горпина Іванівна. Вона прибула сюди оглянути численні речі, вилучені з могили нещасних мучеників, розстріляних Вінницьким НКВД.

Довго ходила вона між рядами трутів, що лежали біля могили. Довго вдивлялася в кожне тіло. Нарешті її погляд зупинився на труті, який був одягнений у костюм, подібний до костюму її чоловіка. Нещасна жінка, докладно розглянувши останки, пізнала дуже швидко тіло свого чоловіка Кваста Ендрика.

Хіба опишеш усе, що бачили ми в ті хвилини. Немає слів, щоб ними висловити драму душі жінки, так тяжко скривдженої жорстоким більшовицьким режимом.

Громадянин Кваст Ендрик Рудольфович, німець за національністю, працював у колгоспі с. Комарівка шофером. Був хорошим спеціалістом і працював чесно. Ще 1911 року поміщик Чорнавський привіз його з Берліну на працю шофером у свій маєток. Оженившись

Свіжу могилу засипано землею. Могильний насип, що піднісся над двома сусідніми могилами дванадцять днів тому, уквітчано зеленню і вінками; на ньому горять свічки. Вінничани не забули і про тих, яких проводжали в останню путь 12 червня.

з місцевою селянкою, громадянин Кваст так і залишився в цьому селі. Не знав нещасний, яка доля спіткає його. Коли б душа підказала йому, він покинув би цю страшну землю, просякту людською кров'ю.

Народившись у Берліні і довгий час проживши в Кенігсберзі, він завжди сумував за рідним краєм, за батьківщиною. Був час, коли він мав змогу обмінюватись листами з сестрами і братами своїми, які і нині живуть у Німеччині. Вони подавали йому дорогі вістки з батьківщини і в тяжкі 1932—34 р. р. надсилали йому гроші.

Як відомо, всі громадяни Совєтського Союзу, що мали листування з закордоном, в 1937—38 р. р. поголовно заарештовувалися. Тортурми і знущанням їх примушували «признаватися» в шпionажі на користь закордонних держав. Коротко кажучи, 14 грудня 1937 року гр. Кваст був заарештований і також «висланий у далекий табір», яким у дійсності була одна з чергових ям у пекельному саду Вінницького НКВД.

Протоірей Словацький служить біля цієї маленької могили панакиду. Возносить молитви за спокій душі цього мученика. Дружина, дочка Ліза і родичка Бродє Юлія, обливаючись слізьми, востаннє прощаються з дорогим тілом.

Так загинула людина, загинула тільки за те, що була німцем, що мала батьківщиною Німеччину.

Ап. ТРЕМБОВЕЦЬКИЙ